

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSUGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapestben.

Megjelenik minden vasárnap egyívnyi terjedelemben.	Szerkesztőség és kiadóhivatal BUDAPEST, Szentkirályi-utca 28b. sz. a. (SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)	A hirdetések árszabálya: A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 3 krajczár (6 fillér) fizetendő. Egyéb hirdetéseknek: egész oldal ... frt 16. — negyed oldal ... frt 4. — fél oldal ... » 8. — nyolczad oldal » 2. — A 30 kr. bélyegilletéket a hirdető fizeti. A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.
--	---	--

Alkossunk jövőt a katolikus iskoláknak.

Itt az idő, hogy megertsük egymást, itt az idő, hogy fölebredjünk a mély áloból, mely miatt meg mindig nem látjuk a veszedelmet, mely a hitvallásos iskolákat fenyegeti. Vessük le az álarcot, valljuk meg igazán, hogy a most megteremtett helyzetnek mi is okai vagyunk kisebb-nagyobb mértékben. Mert bár hallgatag, de mégis hozzájárultunk ama sok mindenféle igéretkehez, melyekkel az alkotmányos iskolai élet kezdetén minket kecségtettek. Hogy mik s melyek voltak azok? volt már alkalmam e becses lap terén hangoztatni. Azt azonban tisztelettel bátorodom most is és mindenkor megjegyezni, hogy a katolikusok ép úgy vannak iskola-ügyeikkel, mint a petervásári parasztember, ki mindig akkor vette föl az esőköponyot, midőn az eső már elmúlt.

«Klő az iskola, azé a jövő.» «Ha meg akarjuk Magyarországot hódítani még egyszer a vallásos iskoláigynek, nyerjük meg a tanítókat» — Igen! Mert azoknak nagy része hideg, idegen eszméknek szolgálatában áll, s nem be-, hanem minden áron kilövekszik az Egyház szolgálatából. És ez a körülmény sok tekintetben az államosítás népszerűsítését igen elősegíti. Pedig e hazában a községi iskolák ősi jogon követelnek életet, és ez iskolák tanítói kara a legtekintélyesebb testületnek jogutóda.

A történelem bizonyítja, hogy egész 1110-ik évig Magyarországon a római katolikus lelkészek tanítottak. Minden parochia egyúttal iskola is volt. A jelzett 1110-ik évben a pápa engedélye folytán lettek először alkalmazva világiak a tanító pályán, de az Egyház határozott rendelkezése és akarata folytán, mert Magyarországon a pogányság meghódoltával minden a róm. kath. vallás hitéletére szolgáló intézmény föltétlen a róm. kath. Egyházhoz tartozott, de tartozik ma is, mert a józan ész fogalma szerint valakitől elvenni alkotott művet, lerombolni saját keze

által épített házát, nem egyéb, mint jogfosztás. A róm. kath. iskoláknak pedig jogbirtokosa a róm. kath. Egyház, kitől elvenni azt nem lehet, nem szabad.

Igaz, hogy eddig még egyenes uton nem is történt ez meg, mert hisz a közoktatási törvényben benne van a «hatnak», «hetnek» föltételező biztosítási mód, de könnyen megtörténhetik, hogy a revidiált törvény már nem «hatnak», «hetnek» kifejezéssel beszél, hanem határozott módon, hogy: «A mi az enyém, az az enyém, a mi a tied, az is az enyém».

Munkára tehát, mi is gondolkozzunk oly biztosítókról, melyek katolikus iskoláink megvédelmzésére garanciát nyújtanak.

Egy ilyen mód, fejleszteni és megőrizni a katolikus tanítószágban az igaz szeretetet, az őszinte ragaszkodást az Egyházhoz és annak leánya, a katolikus iskola iránt.

Az első kellék erre nézve, hogy az egyházi hatóságok tanúsítsanak kellő érdeklődést a kath. iskola és a tanítószág érdekei iránt. Nyerjen a tanítószág buzdítást, támogatást azon önzetlen munkában, melyet az egyesületi élet terén, avagy az irodalomban a katolikus iskola fölvirágzására, a katolikus tanítói kar erkölcsi és anyagi viszonyainak javítására nem fogyó lelkesedéssel kifejt. Mert sokszor a szeretetlenség okozója a hidegségnek, ez az oka annak, hogy sok tanító azon remény fejében, hogy humánusabb bánásmódban fog részesülni talán a községi, az állami iskolák fölügyelői részéről, még közre is működik az iskola jellegének megváltoztatásában.

Hódítsuk tehát meg őket az üdvözítő Jézus szeretetével, emeljük őket kebleinkhez, hiszen ők tudnak érezni, gondolkozni s belátják, hogy az Egyház örök üdvre vezető tana nélkül ők sem lehetnek meg. Állítsunk föl vezéreket, kik szeretetreméltóságukkal magukhoz tudják hódítani a tanítókat. Nem is képzelem, hogy kerülne Magyarországon olyan egyházmegye, hol ne volna olyan pap, ki minden viselkedésében a tanítókat sze-

tehen, a modern kor igényeinek meg nem felelő felkészítést stb.

Nem ezélen az itt felsorolt okokra mind külön kiterjeszkedni s mindegyikről külön-külön kimutatni, hogy mennyiben akadályozza egyik is, másik is, különösen az osztatlan népiskolában, a sikeres oktatást, csak a főbbeket említem föl, melyek egymagukban is elégségesek arra, hogy a haladást az iskolában megakasszák s a tanító legodaadobb fáradozását is sikertelenné tegyék s ez egyik: a tankötelesek késői beiskoláztatása.

Tudjuk mindannyian, hogy az 1868-ik évi XXXVIII. törvényezikk II. §-a a szorgalmi időt faldelyen éven át legalább nyolcz hónapban állapítja meg. Ennyi-e falun valóban a szorgalmi idő? A ki csak egy kissé ismerős a falusi iskoláztatási viszonyokkal, tudja, hogy bizony nem ennyi, hanem jóval is kevesebb. Megnyílnak ugyan az iskolák falun is szeptember elejével majdnem mindenütt, de bennük rendszeres oktatásról október vége, november eleje előtt alig lehet szó, miután a mezői munkák és a pásztorokadás, mely eddig visszatartotta a gyermekeket az iskolabjárástól, csak ekkor ének véget. Ettől kezdve tehát folya a tanítás, meddig? Április végéig, vagy legjobb esetben május közepéig, tovább semmi esetre sem, mert ekkor már újból szükség(?) van a gyermekekre otthon, ha ugyan már jóval előbb, a márcziusi első liba kikeltével búcsút nem mondott az iskolának. Tart tehát az egész szorgalmi idő, a közbeeső ünnepnapokat is beleszámítva, mind összevéve hat, legfeljebb hat és fél hónapig. Természetesen ennek nem volna szabad így lenni, ha volna erélyes tanügyi hatóságunk, a mely ezt ellenőrizné s azokkal szemben, kiket a törvény végrehajtása körül mulasztás terhelt, a törvény teljes szigorát alkalmazna. De ilyen tanügyi hatóságot mi hiába keressünk, ilyen nincs sehol.

A második ok, melyet föl kell említenem, mint egyik legnagyobb gátló akadályát az osztatlan népiskolai tanításnak: a hanyag iskoláztatás.

Dunaszerdahely.

Erdődy Ferencz.

(Folytatása következik.)

Iskolai értesítők.

A szegedi apáca-tanintézetnek 1898-99. évi értesítőjét Ottványi Pál prépost, pápai kamarás, aranyismeret-áldozár, igazgató, III. oszt. vaskorona- és Ferencz József-rend lovagja, a jeruzsálemi Szentsírról nevezett lovagrendnek közepkeresztelése adta ki.

Az érdemes intézet (ez már *tizenkilenczedik*) értesítője képet nyújt legelső sorban az intézet kötelezőeséről; a benne helyet foglaló iskolákról; a tanulmányi rendről; az intézet szelleméről; közl az egyes iskolák növendékeinek név- és osztályzat-sorozatát s végül statisztikai adatokat hoz.

Az intézetben a *Műszonyunkról* magukat szegény nővéreknek nevező apácák tanítanak. E nővéreket boldogult emlékü *Csajághy*

Sándor esanádi püspök telepítette le minálunk 1858-ban Temesvárott.

«Le sem lehet írni, — mondja az *Alkotmány* 1898. évi október 12-iki száma, — mennyi előítélet, sőt ellenséges indulat fogadta a Bajorországból érkezett nővéreket, a kik azonban türetek és tanítottak. Ma már *négy* kolostorban működnek s növendékeik száma meghaladja a 4000-et *Temesvárott*.

Vannak népiskoláik, tanítóképezdejük, internátusuk, zene- és kézműiskolájuk, főzőiskolájuk, ismétlő- és vasárnap-iskoláik és tanítják a dóhánygyári munkásleányokat is. Delmagyarországon pedig vagy 600 iskolában 10.000 leánykát nevelnek.»

Látnivaló már ezekből is, hogy az *iskolanővérek* mily fontos helyet töltenek be.

Érdekes e nővérekről tudni, hogy *Bajorországban*, a honnan idetelepítették hozzánk, 179, *Poroszországban* 14, *Osztrák-Sziléziában* 9, *Alsó-és Felső-Ausztriában* 12, *Magyarországban* 19, *Angolországban* 2, és így *Európában összesen 235 szerzetes-tanintézetük van; míg Amerikában 234.*

Föl vannak sorolva a múlt 1898-99. iskolai évben úgy Európa, valamint Amerika összes szerzetes-iskoláiban tanító-apácák és tanuló-növendékek száma is. E szerint Európában 2150 apáca vezetése mellett 70.061 tanuló nyert oktatást. Amerikában pedig 2689 apáca vezetésével 32.406 növendék. A míg azonban Amerikában 292 az apácázajelöltek száma, addig Európában 1309. Ebből is látható, hogy mily jövő vár e kiváló szerzetesre.

A magyarországi zárdákban működő apácák 1898-99. iskolai évben összesen 10.578 tanuló-leányt részesítettek vallásérkölesi nevelésben.

A szegedi apáca-tanintézet jelenleg magában foglal:

a) egy *hatosztályú népiskolát*, melyben tandíjmentes oktatásban részesülnek, Szeged város bőkezősége folytán, a tanítványok;

b) *négyosztályú — intézeti — elemi osztályt*;

c) *négyosztályú polgári leányiskolát.*

Az intézetben vannak *benlakó és fél-növendékek*; ez utóbbiak nevezete alá azok tartoznak, a kik korán reggel mennek be az intézetbe s ott csekély összegért napi ellátásban részesülve, csak este térnek a szülői házba vissza.... Ez igazán nemes és követésre méltó példa!

Van az intézetben *ismétlő-iskola* is.

A zene, rajz, ének, táncz mellett rendszeres tornatanítással is foglalkoznak. És ez nagyon helyesen is van így; a leánynak is ép úgy szüksége van a játék mellett a rendszeres tornára, mint a fiúnak. Az intézet tehát a szellemi, a művészeti s erkölcsi képzés mellett — egészség- anyákról is gondoskodik.

Erdeme az intézetnek a keresztény katolikus vallásérkölesi nevelés mellett a hazafias szellem terjesztése. Öntudatos büszkeséggel említi is meg az értesítő, hogy a múlt iskolai évben is több oly vidéki tanítványa volt az intézetnek, a kik a

magyar nyelvet csak az intézetben tanulták meg teljesen!

Megszívlelésre méltó az intézet *büntetési szokása*. Ha ugyanis valamely gyermek magaviselete vagy szorgalma tekintetében kifogás alá esik s tanítóinknak intelmeit meg nem fogadják: akkor a gyermek által levélben megírt, ellene fönmállo kifogásokat olvászi szüleinek s azok nevelésével ellátva hozza vissza. Es ez kitűnő hatása, — mondja az értesítő.

Szó férhet azonban ahhoz a más módhoz, a mely szerint a kifogás alá eső tanulókat az egyes (minden) termekben fekete táblára írva kifüggesztik s onnan csak akkor törlik le, ha megjavultak.

Ez az eljárás a gyermek erkölcsi érzületében nagy rimbolásokat vis: vözhöz s ennek kitelni őket nem szabad! Legyen a büntetés szigorú, de ne alázza meg a gyermeket; ez az eljárás pedig megalázza a gyermeket, ez pedig a nevelésnek nem lehet esztje.

A tanintézetben a velünk közölt kimutatás szerint 1873 óta oktatásban részesült 133 tanítójelölt, illetőleg ma már tanító: 9830 népiskolás növendék; 781 ismételő-iskolás; 479 polgári iskolai tanuló és 367 apaeza-jelölt. Összesen: 11.590 növendék.

Nagy hiányt képezik: — a mint magát nevezi, — a *tanítómányi értesítőnek* az a körülmény, hogy a testület előteről, tevékenységéről, szelleméről mitsem beszél. Bár valószínű, hogy a testületi élet előző évek volt ott, mert oly nagy intézetnek vezetése sok körültekintő figyelmet, megbeszélést igényel. Mindazonáltal helyes lett volna egyet-mást meg is közölni az értesítőben.

A testületi gyűlések, határozatok stb. mindmennyi oktató körülmények, a melyek más testületek s intézetek fénykedésére, fölfogására esetleg irányító befolyásnak lehetnek. Ezek közzététele emelne az értesítő paedagogiai értékét.

HIVATALOS KÖZLESEK.

Esztergom-főegyházmegye tanfőügyelői hivatala a következő körlevelet boesátotta ki: 1892 1899. sz. T. Igazgatóság! A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi magyar királyi miniszterium folyó évi június hó 24-én 26742. szám alatt kibocsátott magas fölhívása folytán van szerencsém a tüdővész terjedésének megállítására érdekében kibocsátott «Figyelmeztetés»-t alatt mellékelten azon megkereséssel megküldeni a t. Igazgatósághoz, hogy azt az iskolák tantermeiben kifüggesztetni és odaolvasni sziveskedjék, hogy az abban foglalt tanácsokat az ifjúság szem előtt tartsa és kövesse. Erősen hiszem, hogy az egyházmegye t. tanítósa tekintettel a tüdővész mindinkább fenyegető elhatalmasodására, szives lesz minden alkalmas intézkedést megtenni, hogy e pusztító betegség veszedelmes terjedése lehetőleg megakadályoztassék. Minden betegség ellen a legbáthatósabb óvszerek egyike a tisztaság levén, különös nyomatékkal kérem ez alkalomból a t. Igazgatóságot, hogy az iskolák tisztántartására állandó figyelmet és kiváló gondot fordítan sziveskedjék. Az iskolaépületekben megkívántató rend és tisztaság szempontjából különösen a következő intézkedések pontos végrehajtására kell szigorúan ügyelni. 1. A tantermeiket naponként ki kell söpörni és havonként legdább egyszer fömosni. A padlózat tisztasága tekint-

etéből rendkívül előnyös az olajos festékekkel történő beeresztés. A mennyre tehát a körülmények megengedik, oda kell törekedni, hogy a padlózat befestessék. 2. A tisztaság föntartására mulhatlanul szükséges, hogy a tantermeik bejáratai előtt lábtörliök legyenek. Legszélszerűbbek a vasból készült lábtörliök, melyek ma már nem is nagyon költségesek. Köpöladáknak egy tanteremből sem lenne szabad hiányozniok. 3. A tantermeik falának tisztasága ezéjából gyakran kell azokat leporoztatni. Hasonlóképen gondosan tisztítandók az ablakok és a tanterem bútordarabjai is. 4. Az iskolai udvarok minél gyakrabban söpörtössenek. Az illemhelyek a lehető legtisztább állapotban tartassanak és szorgosan fertőtlenítessenek. 5. Nagy gondot igényel a tantermeik szellőztetése. Különösen kívánatosak e tekintetből a szellőztető készülékek. Pótolhatók azonban azáltal, ha a levegő az egyes tanórák között fölüjittatik és az előadások után a tantermeik minél hosszabb ideig szellőztetnek. 6. A tantermeik levegőjének tisztaságát nagy mértékben előmozdítja a gyermekek felső ruháinak a tantermeiken kívül való elhelyezése. Legszélszerűbb e szempontból külön ruhatarakról gondoskodni, vagy legalább az iránt intézkedni, hogy a felső ruhák a folyosókon helyeztessenek el. Ez esetben azonban megkívántatik, hogy a folyosó levegője fűtés által mérsékeltessek. Téli időben hideg helyen tartani a gyermekek ruháit — igen veszélyes. 7. Ügyelni kell a gyermekek tisztaságára is. Jóakarattal, szelid figyelmeztetéssel igen sokat tehetni e tekintetben. 8. Gond fordítandó arra is, hogy a tantermeik — főleg a sötétebb téli napokon reggel és délután — megvilágítassanak. 9. A tantermeik légmérsékletét sem szabad figyelmen kívül hagyni. Ugy a túlságos meleg, mint a hideg levegő egyaránt ártalmas. Azért is gondoskodni kell minden tanterem számára hőmérőről és oda törekedni, hogy a kellő hőmérséklet (14—15° R. melegt) lehetőleg állandóan meg legyen az iskolában. 10. Ebereni kell örködni a fölött, vajjon nem mutatkoznak-e rosszüllételei a gyermekeknek. Ha ily eseteket tapasztalna a tanító, legyen gondja rá, hogy a gyermek az iskolát elhagyja és ápolásban részesüljön. Különösen szigorú fölügyeletet kívánnak a ragályos betegségek, a mint ezt az 1876. évi XIV. törvényozikk 19—35. §§-ai is részletesen előírják. A rend és tisztaság jelentékenyen óvja, ápolja, erősíti a gyermekek egészségét. Az ezen szempontokból kifogástalan iskolában nemcsak szivesebben időznek a tanulók, hanem vidorábbak is és csekélyebb megerőltetéssel végzik munkájukat. Azért is ismételtlen kérem, hogy az iskolák egészségügyi követelményeire különös figyelemmel lenni sziveskedjék. Kiváló tisztelettel Esztergom, 1899. augusztus 31. *Dr. Walter Gyula*, egyházmegyei főtanfőügyelő.

Meghívó. A «Pozsony és vidéki róm. kath. népevelők egyesülete»-nek központi bizottsága folyó évi október hó 5-én, délelőtt 10 órakor Pozsonyban, a Csáky-téri kath. népiskolában tartja közgyűlését, melyre a tisztelt bizottsági tagok meghívattak. Pozsony, 1899. évi szeptember hó 25-én. *Zellner Arnold*, egyesületi jogzó.

EGYESÜLETI ÉLET.

A szombathely-egyházmegyei róm. katolikus tanító-egyesület közgyűlése. A szombathely-egyházmegyei róm. kath. tanító-egyesület folyó hó 14-én délelőtt tartotta meg Szombathelyen, a vármegyház nagytermében XVI. rendes évi közgyűlését. A közgyűlést megelőzőleg reggel 8 órakor «Veni Sancte» és esendes szentmise tartatott, melyet Illés Ferenc székesegyházi kanonok mondott. A szentmise alatt Luka Károly felső-óri főtanító orgonakisérete mellett több tanító közreműködése mellett szép egyházi énekek adattak elő szabatos módon. A szentmise végeztével a szép számmal összejött tanítók a vármegyház nagytermébe vonultak. A tanítókon kívül mint vendégek ott voltak: Horváth István czimzetes prépost, szombathelyi esperes-plebá-

nos, Németh Károly püspöki iskolai hitoktató, Pehám Vince pergelényi plébános, Puli György felső-patyai, Welohsits Gyula kupfalvi plébánosok, Major Sándor nyugalmazott szent-lőranti kántor-tanító, 9 órákor Illés Ferencz székesegyházi kanonok, püspöki biztos, Barabás György sárvári főtanító, egyesületi elnök és az egyesület tisztikar tagjai az elnöki emelvényen megjelentek. A gyűlés megnyitása előtt Illés Ferencz székesegyházi kanonok rövid, de lelkes szavakkal üdvözli a szép számban megjelent tanítókat mint kartársakat és testvéreket. Régi hagyományok és szokások szerint — úgymond — Isten nevében kezdünk minden munkánkhoz. Az O nevében kezdjük meg tehát mai XVI. rendes közgyűlésünket is. Majd előadja, hogy az egyházmegyei főtanfőügyelő, Stegmüller Károly dr., pápai prelátus, püspöki helynök, hivatalos elfoglaltsága miatt más irányban lévén igénybe vette a mai közgyűlésnek legnagyobb sajnálatára nem vevet részt. A szót kérte föl tehát, hogy mint a gyűlés tisztületbeli elnöke őt helyettesíteni sziveskedjék és egyúttal a jelenlevőknek üdvözlét tolmácsolja. A szólo szívesen vállalkozott erre, örömmel jött el a közgyűlésre, melynek minden egyes tagját szívből üdvözli. (Eltanús). Csak néhány szívből jövő s szívhez szóló szót kíván a tanítói pályá magasztosságáról megemlékezni. A felső vidéken egy ízben egy főúr utazván keresztül az egyik plébánián, meglátogatta a helybeli plébánost, a kit a következő módon üdvözölt: Én ma az ön általán és az anyaegyházon keresztül utazva igen örvendetes és szívvidító tapasztalást szereztem. Épen akkor mentem ugyanis át a községben, mikor a gyermekek az utczán iskolából jövet hazafelé tartottak. Azt a szép és sokat mondó üdvözlét hallottam mindannyitól: Dicsőítsék a Jézus Krisztus! Annál örvendesebb ez a tapasztalásom, mivel a német közegben magyar nyelven tett eme szép üdvözlés egyúttal a hazafias érzületnek is bizonyítéka és annak a biztos jele, hogy itt jó mester és jó lekipásztor van ebben a községben. Itt rendjén lehet az iskola és a lelkiélet is szépen virágozhatik. És ez a főúr igen helyesen gondolkodott. Mert ott, a hol a gyermekek és az ifjúság szívébe az Úr Jézus iránt való tisztelet belevesztik, ott jó szellemnek kell az iskolában uralkodnia. És nem is esalódott ez a főúr, mert abban a plébániában valóban igen jó volt az iskola. Mi is azért jöttünk ide a mai napon XVI. évi rendes közgyűlésünkre, — folytatja, — hogy a nevelés és oktatás ügyeit megbeszéljük. A nevelést emlittem első sorban, mert ez a legfontosabb. (Helyeslés). Mert mit ér az, ha tele van valakinek a feje, de üres a szíve. Minékünk is első kötelességünk, hogy dicsőítsük az Úr Jézust. S mikor ezt mondom, akkor a katolikus tanítók szívéből beszélnek. Egyesületünk egész tevékenysége és czélja nem más, mint Isten dicsőítése szavaink, cselekedeteink, működésünk által. Az Isten áldását kérem a közgyűlés tagjaira és működésére. Zúgó taps követte a püspöki biztosnak eme szép üdvözlő szavait, melyekért az egyesület nevében Barabás György elnök mondott köszönetet.

(Folytatása következik.)

VEGYESEK.

Ertesítés és kérelem. A Szent-István-Társulat megválasztásából a kath. osztaltan népiskolák III. — VI. oszt. hisztóriájára megírtam a kath. falusi iskolások **Olvasó- és Tankönyv-t.** Midőn erről az érdekelt kath. népiskolák föliszt. elüljáróságát és igen tisztelt kartársaimat értesítem, tisztelettel kérem, hogy tankönyvem az iskolai használatba már a jelen tanévben bevezetni sziveskedjenek. A könyv ára 44 krajczár. Megrendelhető Budapesten a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában. Budapest, 1899. szeptember 27. Mely tisztelettel *Ember Károly* kir. kath. tank. képzőtanár.

A humanizmus és emberszeretet nevében! A szatmár-ugocsa megyei róm. kath. tanító-egyesület elnök-

sége a következő körlevelet küldte szét a hazai tanító-egyesületekhez: Tekintetes elnökség! Egyesületünk egy buzgó tagja két év óta betegségekben szenved, ezen idő alatt eszközölt gyógykezelésete minden jövedelmét föl-emésztette, az anyagiakban teljesen kimerült. E szenvedő kartársunk nevében keressük meg a tek. elnökséget, kegyeskedjék nagylelkű adományával kartársunk nyomtasztó, nehéz helyzetén segíteni. T. cz. vezetése alatt álló egyesület szíves adományát kérjük egyesületünk főjegyzőjéhez (Mondik Endre r. kath. tanító Szatmár) küldeni, ki azt rendeltetési helyére juttatja s a kath. tanügyi lapokban nyugtázza. Isten áldása a nemes szívű adakozókon! A szatmár-ugocsa megyei róm. kath. néptanító-egyesület központi választmányának nevében s megbízásából, maradtunk tisztelettel Szatmár, 1899. szeptember hó. Bodnár Gáspár, egyesületi elnök. Mondik Endre, egyesületi főjegyző.

Apáczák a magyarosodás érdekében. Pozsony-ból írja levelezőnk: A pozsonyi Orsolya-apáczák, kik tanítóképzőintézetet is tartanak főm, ez intézet igazgatója, Ortvay Tivadar jogakadémiai tanár kezdeségre naponként, az esti órákban, ingyenes kurzust nyitottak fölött leányok, főként cseledek számára, a magyar nyelv, valamint az írás-olvasás oktatására.

Beküldetett. «Az esztergomi tanítóképző megalapítása és rövid története.» Írta Keményfy Kálmán Dániel. Az érdekes művecskéből a jövő számtól kezdve szemelvényeket adunk.

Tanítók gyűlése. A nagyszombat-vidéki esperesi kör tanítói folyó hó 25-én tartották Nagyszombatban évi közgyűlésüket. Elnöklő tanfőügyelő, alesperes, Weisz Ferencz zavari plébános s erdélyi szentszéki bíró üdvözölvén a teljes számban megjelent tanítókat, fölolvasta «A gyermekek keresztény neveléséről» írott értekezését, mely köztetséssel találkozott. Hornyák Ágoston zavari kántor-tanító érdekesen fölolvastott a méhészet hasznáról, buzdítván a kartársakat e szép és nemes foglalkozás fölkarolására. Balázs József zalköci tanító tanulságosan fejtegette a tanító kötelességeit az ismétlő iskolában. Végül a tisztújítás ejtetett meg. Világi elnöké lett Kittler Alajos majtényi, jegyzőre Heidler Károly karlóczyi, pénztárosra Hornyák Ágoston zavari kántor-tanító. — A tatai és kishérvideki római katolikus tanítók egyesülete a napokban tartotta negyedik évi rendes közgyűlését Tatán. Esztergályos József elnöklése mellett, ki megleghangy beszédben üdvözölte a gyűlésen megjelent Lőrinczy Györgyöt, Komárommegye új tanfőügyelőjét, Lőrinczy meglátottan köszönte meg a szíves, magyaros fogadtatást. Aztán Práger József tartott értekezést az évi záróvizsgák kérdéséről, melyeket fontartandóknak velt. E fölött nagy vitát folytattak a tanítók. Kiosztották a jutalmakat is, melyeket a beadott pályaműveknek megítéltek a bírások: az első díjat Szabó Bertalan almási tanító, a másikat pedig Szabó István Gyula banai tanító nyerte. Végül a lemondó tisztikart újra megválasztották, elnökké Kabik József plébánost. A közgyűlés után szánterítékü bankett volt, melyen szebbnél-szebb toasztokat mondtak.

Figyelmeztetés. Az Ében-féle számgéphez köz. tört-ismerető körlepet 50 krajczár beküldése mellett bérmentve kaphatni. Új megrendelők sziveskedjenek ezt bejegyezni, ha kívánják, mert nem okvetlen szükséges: bár sokan vannak, a kik nagy súlyt fektetnek e készülékre, mely használat közben a tizedes gombbal függesztendő a homlok-léczre. «Ha 50 krajczárral drágább, de ezer forinttal többet ér a gép», így szolt egy érdeklődő a nyitramegyei egylet gyűlésén. Az arab számgép, mint ilyen, tökéletes, de kétségkívül több oldalú lesz használatára e járulék által.

Kántor-tanítóválasztás. A szaári (Fehérmegye) róm. kath. kántor-tanítói állomásra a folyó hó 13-án megejtett választás alkalmával a jelenvolt pályázók közül az iskolások a nép lelkesedése mellett Birnbauer János szadi kántor-tanítót választotta meg. Gratulálunk!

Jutalmazott tanító. Szücs József huszti gör. kath. tanító sikeres tanításért 50 frt jutalomban részesült, a

kel történe
s megeng
befestessék.
sége, hogy
k. Legezők
k ma már
y tanterem
ermek falu
poroztatni.
akok és a
arok minél
lehető leg
értőtlen
nek szellőz
szellőztető
levegő az
sok után a
6. A tan
ekben elő
ekben kívül
thól külön
ránt intéz
eztessenek
a folyosó
ben hideg
veszélyes.
Joakarati.
skintében,
k — főleg
megvilá
m szabad
g, mint a
ndoskodni
oda töre
R. meleg
10. Eber
rosszul
szatna a
az iskolát
n szigorú
mint ezt
s részlete
yen óvja,
zen szem
vessebb
sekelvény
smétlen
lményeire
ló tiszte
er Gyula.

kath. nép
folyó évi
nyban, a
t, melyre
y, 1899.
gyesületi

tholikus
y-egyház
4-en dél-
az nagy-
gyűlést
esendes
egyházi
ly felső-
közre-
elő sza-
számmal
onultak.
Horváth
es-plébá-

mely jutalmat folyó hó 24-én d. e. 4/12 órákor mise után nagyságos Vaszkó János ez. kánonok ur és még több mint 200 jelen voltak előtt Toma Jenő főszolgabíró szép hazafitói beszéd kíséretében oda a a dérek tanítónak.

Szerkesztői üzenetek.

R. L. *Könyvölt* Mai postával útnak indítottuk. — J. A. *Bekés-Csaba*. 1. Ot és tíz év között lévő szolgálat után, ha valahányn kívül származott betegség miatt önkéntelen vagy kényszerítés folytán távozik állásáról, ez esetben a biztosított legnagyobb nyugdíjösszegnek 50%-át nyeri két éven át végkielégítésül. 2. A hivatali orvos (bírósi vagy tisztviselői) állítja ki a bizonyítványt. 3. Már hogy mondana be, mielőtt a végkielégítés iránt beadott kérvényt el nem intézték. 4. Egy évi szabadságot is kérhet. — P. P. *Temes-Vagufalu*. 1. A törvény általában a rendelet csak az iskolai adóra vonatkozik. 2. Párbert nem fizetnek, csak földjövödelmük után a kivett számlákat. — T. G. *Ladomer*. Aliban a keresésben az önkéntesek sikeres bevezetése után ismét bevezessük az ésmérséret és akkor közölni fogjuk. — P. K. B. *Azon* leszünk, hogy sorát ejtsük. — R. J. *Árvay-Nagyfalu*. A katolikus tanítói segélyalapból megszavazott segélyrendszer helyéggel ellátott nyugtára Esztergomban az emelőket, nagys. és főtisztelendő Walter Gyula (br. apát-kánonok úrnai fölvételre. — Vasmegyei. 1. A Társsal pályázat útján gondoskodott már egy ilyen vezérkönyvről. Ez nemekara meg fog jelenni. 2. Megilleti. — R. E. *Jaiscán*. A Japán közlése helyes, leánykaja 50 frt segélyben részesült.

Több bejött a jövő számban felülünk.

Felölös szerkesztő: Ember Károly.

PÁLYÁZATOK.

Esztergom érseki megye.

A családi róm. kath. kántor-tanítói állomásra pályázat folyó évi október 16-ra tűzték ki. Jövedelme: 1. Községtől 70 forint. 2. Tandíj 36 forint. 3. Földek kataszt. jövedelme 23 forint 83 krajczár. 4. Két öl fa beszállítva 24 forint. 5. Két darab marhalegeltetési jog 8 forint. 6. Tizenkét hektoliter párber rozs 52 forint. 8 krajczár. 7. Ismétlők oktatásért 10 forint. 8. Párberpénz 8 forint. 9. Stóla 12 forint. 10. Ostyasütés 4 forint. 11. Ot szaladék iskolaiadó 95 forint. Alami segély 64 frt. Lakása áll. 2 szoba, konyha, kamra, istálló, sertésöl. A folyamodványok családi iskolaszékre ezimezve a nógrádvári érseperes, tanfőügyelő föl. *Morvay Lipót* úrhoz terjesztendők. 828 1-1

Az újonnan megválasztott kántor-tanító lemondása folytán a pestmegyei **visegrádi** kántor-tanítói állomásra újabb pályázat hirdették, lapunk 36-ik számában kitüntetett feltételek mellett, azon változtatással, hogy folyamodni október 7-éig lehet, mely napon délelőtti 10 órákor megtörténik a választás. 820 1-1

Asvany (posta Győr-Bárány) róm. kath. iskolaszéke egy kántor-tanítói és két osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Jövedelme a kántor-tanítónak: tisztességes lakás, 14 kat. föld 1297 □ öl szántóföld (jelenleg 240 frtért bebecsülvén, 489 □ öl kert, 6 öl lágú hasábfu, 200 keve rozsé behordva, 93 pozsonyi méro kétszeres, párpénz stb. körülbelül 87 forint, stóla 100-150 frt. Az osztálytanítók jövedelme államssegélyvel 400 forint, butorozott szoba fűtessel. Az osztálytanítók a kántoriakban segídeknél s az ismétlő-iskolát tanítani tartoznak. Pályázati határidő október 12. Megjelenés a kántor-tanítói állásra pályázóknál szükséges. *Iskolaszék*. 834 1-1

Perbetere (Komárommegye) egy okleveles osztálytanító szükséges. Fizetése államssegélyvel 408 forint,

butorozott szoba, 4 km. fa. Kötelme: az első osztályt, az ismétlő-iskolát tanítani, a kántoriakban segídeknél. Kérvények a róm. kath. elnökségre küldendők október 10-ig. Az állomás azonnal elfoglalandó. *Mattay* főtan. 839 1-1

A **bátorkeszi** róm. kath. népiskolánál III-ik tanító állásra október 15-ig pályázat hirdették. Fizetés: egy szoba téli tüzelővel és 400 forint vagy esetleges előléptés folytán 374 forint. Köteleesség: egy osztályban nán-dennapiakat és ismétlősöket tanítani. Okleveles tanítók, tanítónők, óvónők felszerelt kérvényeiket alulírotthoz küldjék. Bátorkesz, 1899. szeptember 27. *Meiszermann Ignác*, eszperes-plebános. 836 1-1

Alsó-rakonczai (lont, posta Palást) róm. kath. kántor-tanítói állásra október 20-ig pályázat hirdették. Hatóságilag megállapított jövedelme két szoba, konyha, kamra, istálló, pinczébebeli álló lakáson kívül 436 forint, melyhez 20 forintnyi főkapitányi évi segély járul. Oklevél, magyar és tót nyelv kívántatik. *Iskolaszék*. 840 1-2

Egri érseki megye.

A **siroki** (Hevesmegye) róm. kath. önálló tanítónői állomásra pályázat hirdették. Jövedelme lakbérrel együtt 470 (negyszázhetven) forint készpénz. Köteleessége az iskolaszék által kijelölendő osztályokat (most I-II. osztály) tanítani, mindkét nembeli ismétlősöket oktatni, nyarlon a gyermeknőhelyet vezetni. Felszerelt kérvények október hó 7-ig *Mezey Illés* iskolaszéki elnökhöz küldendők. Az állomás október hó 15-ig elfoglalandó. Okleveles tanítónők nem jelentkezése esetén megválasztatik képezdevezetett tanítónő, esetleg tanító is, egy év alatt oklevél-szerzési kötelezettség mellett. Férlitanító fizetése 420 forint lesz. 822 1-1

Borsodmegye bánhorvathi róm. kath. kántor-tanítói állásra pályázat hirdették. Jövedelme: 6 kataszt. föld 270 □ öl jöminőségű szántóföld, 1085 □ öl parlagyszőlőföld. Egyházmegyei penztárból: 105 forint. Kegyuraságtól: földmunkaváltás 20 forint, 16 méter tűzifa, ostyasütésért 4 méter fa, 2 forint; keriváltás 25 forint. Párberből minégy 12 köből rozs, 10 forint. Stólaból: körülbelül 15 forint. Legeltetési jog 8 darab marha után. Államssegélyből: 148 forint. Tisztességes kétszobás lakás, istálló, kamrák, konyha, esür. Köteleessége: a tanítói és kántori állás teendőit lelkiismeretesen végezni, a gyermekeket templomba vezetni. Pályázni kívánók különösen felszerelt kérvényeiket október 25-ig *Vándorffy János* plebános úrhoz Bánhorvathi küldjék. Személyes megjelenés előnyt nyújt. Vasút: Vadna. 829 1-1

Fel-Debrőre (Hevesmegye) a róm. kath. elemi népiskolánál egyik tanítói állásra pályázat hirdették. Fizetése 400 frt államssegély és 45 frt lakáspénz. Köteleessége az iskolaszék által meghatározandó elemi osztályokat és az ismétlős leányokat a uni. püspöki kar által kiadott tanterv szerint tanítani, a gyermekeket istentisztelet alkalmával templomba vezetni s ott reájuk felügyelni. Nők is pályázhatnak. Csakis oklevéles tanítók, illetve tanítónők október 14-éig adják be különösen felszerelt kérvényeiket az iskolaszéki elnökséghez. Az állás azonnal elfoglalandó. 835 1-2

Besztercebányai egyházmegye.

Alsó-Hámor (Bármegye) «Szandrik» ezüstárúgyár róm. kath. magániskolájánál megüresedett tanítói állásra pályázat hirdették. Javadalma: 420 forint évi fizetés havi részletekben, lakás, fa, világítás és mellékjövödellem. Pályázhatnak okleveles tanítók. Zeneképzettséggel bírók előnyben részesülnek. Tamnyelv: magyar és német. Pályázni óhajtok felszerelt kérvényeiket október 15-éig a gyár igazgatóságához ezimezve küldjék. Az állás október hó 15-én elfoglalható. Alsó-Hámor, 1899. szept. 20-án. Ezüstárúgyár igazgatósága. 826 1-2

Győri püspöki megye.

A **mosony-szolnoki** róm. kath. népiskolánál üresedésbe jött egy osztálytanítói állás. Javadalma: a) Evi

készpenzietés 360 forint negyedévi részletekben a köz-
ségi pénztárból; *b)* szabad lakás a fűtéshez szükséges
tűzfűtőkkel. Kötelesség: *a)* Az igazgatótanító fölügyelet-
alatt a I–IV. osztályt (3. és 4. évf.) és fiúismétlősöket
önállóan tanítani; *b)* a kántorság minden ágában — az
egyházi-ténykedéseket kivéve — segédkezni. A tan-
nyelv: magyar-német. Csak oklevéllel bíró tanítók pályáz-
hatnak. A folyamodványok felf. évi október 12-éig
fűtéstelendő *Kobler Ignác* iskolaszéki elnökhöz be-
nyújtandók. 831 1–1

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

Békésmegyei Endrődön a szőlőskerti, magyar tan-
nyelvű I–IV. osztályú vegyesiskola tanítói állomására
október 10-ig alulírtokhoz pályázat hirdették. Jövedelem:
400 forint előleges havi részletekben, lakás 2 szoba,
konyha, kamrával és kerítél. Az állomás azonnal elfog-
lalandó. *Grác Béla*, prépost-plébános. 787 2–2

A tót-teleki róm. kath. Egyházhöz tartozó Kövág
földjében megüresedett kántor-tanítói javadalomra okleve-
les tanító vagy tanítónő részére pályázat hirdették.
Javadalom: 2 szoba, fűdött konyha, kamarából álló
lakás, teljes gazdasági épületek, 275 forint 84 krajczár
az egyházmegyétől, hitközségtől 36 forint, mintegy négy
kötől. özs. Ismétlősöktől 15 forint, 10 hold (1200 □ öl)
kötő, legmagyobb részét szántóföld, 2 kat. hold kütűnő
legelő s némi erdőföldesség, 800 □ öllet község szánt
föld, stóla 15–20 forint. Ha tanító választatik meg, vasár-
nap s ünnepe napokon a Gótfinet fölolvassa. Pályázati
kérvények tisz. *Vogaszky János* lelkész czinére inté-
zendők. Tót-Telek, u. p. Bihar. A pályázat határideje
október 20. Állás azonnal elfoglalandó. 830 1–1

Nyitrai püspöki megye.

Bánkeszin (Nyitra megye) róm. kath. tanítói állomás
betöltendő. Jövedelme: községtől 308, államtól 92 frt,
butorozott szoba, 2 köbméter tűzifa kertilletmény helyett.
Kötelesség: mindennapi és ismétlő-iskolában tanítani,
gyermekekre isten-tisztelet alatt fölügyelni, szükség
esetben kántori teendőikben segédkezni. Okleveles nőleu,
magánról-tól tudó tanítók pályázhatnak. Folyamodvá-
nyos bankszűi *iskolaszékre* czinezve ugyanoda küldendők
október 7-ig. 824 1–1

Tot-Megyerre egy okleveles róm. kath. néptanító
keresetik. Fizetése államségéllyel évi 400 frt és lakás.
Az állás azonnal elfoglalandó. *Iskolaszék.* 823 1–1

A trencsen-makói templom melletti róm. kath. nép-
iskolánál másodtanítói állásra *október 10-éig* pályázat
hirdült. Jövedelme: államségély 370 frt, hitközségtől
30 frt, egy szobából álló lakás, 30 frt fűtésre, melyből
az iskola is fűtendő. Oklevéllel felszerelt folyamodványok
Kriszta József plébánoshoz intézendők. Az állás október
20-án elfoglalandó. 833 1–1

Rozsnyói püspöki megye.

Gömör-Ráhó róm. kath. kántor-tanítói állomásra
október 17-éig pályázat hirdették. Javadalma: 1443 □ öl
föld, 1181 □ öl két gyümölcsös kert, összeszerésből
168 liter rozs, 1 öl keményfa. Készpenzben: 415 forint
6 krajczár korpótlekkel. Tandíj: minden tanonez után
42 krajczár és egy szekér fa. Ötszáz lélek után stóla.
Lakás: 2 szoba, konyha, kamara, istálló, pineze fatar-
tóval. Oklevéllel felszerelt folyamodványok alulírt
hivatálhoz küldendők. Állomás azonnal elfoglalandó.
Plébános hivatal. (Vas. állom., posta helyben). 825 1–1

Dereks u. p. Harkás (Gömör megye) rk. hitközsége
másodtanítói állomására *október 10-éig* napiig pályáz-
hatnak. Evi jövedelme a hitközségtől 300 frt, lakás és
10 méter fa; államségélyből 100 frt. Kelt Dereksen 1899.
szeptember 25. *Dusik Ferencz*, plébános. 828 1–1

Szombathelyi egyházmegye.

Rába-Hidvégre (Vas megye) segéd-kántortanító keres-
tetik. Evi fizetése 350 forint, lakás, fűtés és tisztogatás-

sal. Kötelessége az I–II. osztályt és az ismétlőket tani-
tani, az egyháziakban segédkezni. Okleveles tanítók
kérvényüket az iskolaszékhez czinezve, alulírtokhoz küld-
jék. Az állomás *október 10-én* elfoglalandó. *Tóth József*,
főtanító. 821 1–1

Vas-Hidegkuton (Vas megye) róm. kath. iskolához
osztálytanító kerestetik. Fizetése: 445 forint havonkénti
részletekben. Tannyelv magyar és szlovén. Orgonálás-
bani jártasság kívántatik. Pályázni lehet *október 15-ig.*
Boroengyk József, t. esperes-plébános. 827 1–1

A *Népművelő* 38-ik számában közölt szentléranti pályá-
zat meghosszabbították *október 5-éig.* 832 1–1

Veszprémi egyházmegye.

A salamoni róm. kath. népiskola (Veszprémmegye)
újjonnan szervezett másodtanítói állomására tanító keres-
tetik. Javadalmazása: butorozott szoba és 400 forint
havi utólagos részletekben. Az állomást elnyerni óhajtok
kérvényüket *október hetedikéig Csaplár Antal* plébános-
hoz küldjék. 788 1–1

Gamás nagyközség (Somogy) iskolaszéke a harmadik
tanítói állásra *október 15-diki* határidővel pályázatot
hirdet. Javadalom: 800 korona és esetleges korpótlek,
butorozott szoba fűtés- és tisztogatással. Kötelesség: a
felső osztályok tanítása s esetleg a kántorságban, vala-
mint az ismétlők oktatásában segédkezés, mely esetben
alulírtokkal ólesó élelmezést fog kapni. Oklevéllel föl-
szerelt kérvényekkel nők is pályázhatnak az *elváros*ig.
Deckert Imre, kántító. 837 1–1

Orgona-építési műintézet.

RIEGER TESTVÉREK

Budapest, Garay-utca 48.

Rieger Testvérek Jägerndorfi (Osztr.-Szil.) cs. és kir.
udvari orgona-gyárának fiókja. Legolesőbb áron
kiváló orgonákat szállítanak.

A cég 25 évi fennállása óta

700-on felül új orgonát

épített, melyek közül 255 esik Magyarországra, a többi
Norvégiába, Németországba, Romániába, Orosz-, Olasz-
és Törökországba szállították.

Orgona-árjegyzékek ingyen és bérmentve.

GSEH ISTVÁN

orgonakészítő

Egerben, Felnémet-utca 8. szám.

Elvállal és készít:

templomi orgonákat, régieket átala-
kít, javít, tisztít és hangol jótállás
mellett, pontosan és jutányos árban.

